

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

УДК 347.77:330.341.1(477)

**СТВОРЕННЯ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ ЯК
ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ІТ-КОМПАНІЇ**

Т.А.Фонарьова,

к.е.н., доцент, доцент кафедри інтелектуальної власності та управління
проектами Українського державного університету науки і технологій
(м. Дніпро). ORCID-0000-0001-7726-6999

В.О.Петренко,

д.т.н., професор, завідувач кафедри інтелектуальної власності та управління
проектами Українського державного університету науки і технологій
(м. Дніпро). ORCID-0000-0001-5017-1674

М.Б.Бушуєв,

аспірант кафедри інтелектуальної власності та управління проектами
Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро).
ORCID-0009-0005-4966-4005

**CREATION AND COMMERCIALIZATION OF SOFTWARE PRODUCTS
AS OBJECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY IN THE CONTEXT OF
MANAGING INNOVATION ACTIVITIES OF AN IT COMPANY**

T.Fonarova

PhD in Economics, associate professor of the department of Intellectual Property
and Project Management of Ukrainian State University of Science and Technology
(Dnipro). ORCID-0000-0001-7726-6999

V.Petrenko

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

Doctor of Technical Sciences, professor, Head of the Department of Intellectual Property and Project Management of Ukrainian State University of Science and Technology (Dnipro). ORCID-0000-0001-5017-1674

M.Bushuiev

graduate student of the department of Intellectual Property and Project Management

of Ukrainian State University of Science and Technology (Dnipro).

ORCID-0009-0005-4966-4005

Анотація: здійснено критичний аналіз дефініції «інноваційна діяльність» з точки зору особливостей інноваційної діяльності ІТ-компанії. Досліджено особливості створення та комерціалізації програмних продуктів як об'єктів інтелектуальної власності в умовах ІТ-компанії та показано їх вплив на удосконалення інноваційної діяльності.

Ключові слова: програмний продукт, інноваційна діяльність, комерціалізація.

Annotation: a critical analysis of the definition of "innovative activity" was carried out from the point of view of the specific features of innovative activity of an IT company. The features of creation and commercialization of software products as objects of intellectual property in the conditions of an IT company were studied and their influence on the improvement of innovative activity was shown.

Keywords: software product, innovation activity, commercialization.

Інноваційна діяльність сьогодні виступає головною рушійною силою розвитку держави. Сучасні ІТ-компанії в цьому процесі відіграють майже найголовнішу роль, вони повинні демонструвати стійкість та гнучкість на ринку в умовах кризових явищ, коливання попиту, появи новітніх гаджетів та програмних засобів, підсилені конкурентної боротьби, тому питання успішної комерціалізації програмних продуктів, як елементу їх інноваційної діяльності,

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

виступають основою інноваційного розвитку галузі та запорукою повоєнного лідируючого положення держави у сфері ІТ-технологій.

На сьогодні існують багато визначень терміну «інноваційна діяльність». Так у табл. 1 критичний аналіз різних трактувань дефініції «інноваційна діяльність» з точки зору особливостей інноваційної діяльності ІТ-компаній, які сформовані як у законодавчих документах, так й провідними науковцями.

Таблиця 1 – Критичний аналіз дефініції «інноваційна діяльність» з точки зору особливостей інноваційної діяльності ІТ-компанії

№	Визначення сутності поняття «інноваційна діяльність»	Критичний аналіз з точки зору інноваційної діяльності ІТ-компанії
1	Інноваційна діяльність - діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1].	Потребує доповнення щодо цифрових інформаційних технологій та їх правового захисту
2	Інноваційна діяльність – випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізація довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін стану продуктивних сил; розробка та впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального та екологічного становища [2].	
3	Інноваційна діяльність у сфері господарювання – діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя [3].	
4	Інноваційна діяльність – це діяльність щодо забезпечення здійснення всього інноваційного процесу [4]	Потребує уточнення щодо сутності інноваційного процесу ІТ-компанії
5	Інноваційна діяльність – це процес створення, провадження та поширення інновації [5]	Необхідне розкриття сутності інновацій щодо цифрових, інформаційних технологій
6	Інноваційна діяльність – це комплекс практичних дій, спрямованих на використання науково-технічних результатів для отримання нових або поліпшення існуючих виробів, технологій, методів управління [4]	Потребує доповнення щодо впливу ринкових умов на комерціалізацію та поширення ІТ-технологій.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

№	Визначення сутності поняття «інноваційна діяльність»	Критичний аналіз з точки зору інноваційної діяльності ІТ-компанії
7	Інноваційна діяльність – це всі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні дії, які дійсно призводять до практичної реалізації інновацій чи задумані з цією метою [6]	Необхідно уточнення щодо процесу створення та правового захисту ІТ-технологій
8	«Інноваційна діяльність – вид діяльності, пов'язаний із трансформацією ідей у технологічно нові або вдосконалені продукти або послуги, впроваджені на ринку, у нові вдосконалені технологічні процеси або способи проведення (передачі) послуг, використані в практичній діяльності. Інноваційна діяльність припускає цілий комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, і саме у своїй сукупності вони приводять до інновацій [7].	Найбільш повне визначення але необхідно врахування правового захисту інновацій в цифровій та інформаційній сфері

(складено на основі [1-7])

Аналіз визначень, які наведені в табл. 1, показує, що вони не в повній мірі враховують специфіку інноваційної діяльності ІТ-компаній. Враховуючи наведені визначення та доповнюючи їх можливо сформулювати таке визначення: «Інноваційна діяльність – вид діяльності, пов'язаний із трансформацією ідей у технологічно нові або вдосконалені програмні продукти або послуги, впроваджені на ринку, у нові вдосконалені технологічні процеси або способи проведення (передачі) послуг, з врахуванням впливу зовнішнього та внутрішнього середовища та використані в практичній діяльності ІТ-компаній із захистом їх, як об'єктів права інтелектуальної власності, та подальшої комерціалізації».

Виходячи з проблем з якими стикаються ІТ-компанії сьогодні, можливо сформулювати напрями удосконалення управління інноваційною діяльністю таких підприємств. По-перше, розробка ІТ-стратегії інноваційного розвитку, по-друге, підвищення кваліфікації працівників, безперервне навчання виступає запорукою розвитку ІТ-підприємства. По-третє, задля зниження міграції ІТ-фахівців необхідно шукати нові підходи та форми мотивації, застосовувати сучасні системи винагороди, застосування поведінкових методів стимулювання. По-четверте, управління слід здійснювати на основі концепції

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

компанієн-безпеки. По-п'яте, необхідно здійснювати захист об'єктів інтелектуальної власності, а саме програмних продуктів. Удосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності дає такі можливості [8].

Вплив створення програмних продуктів, як об'єктів інтелектуальної власності, на результуючі показники інноваційної діяльності ІТ-компанії представлені на рис. 2.

Як видно з рис. 2, результуючі показники ефективності інноваційної діяльності пов'язані між собою, це означає, що збільшення певної групи показників приведе, на основі синергетичного ефекту, до збільшення інших груп показників ефективності інноваційної діяльності. Таким чином, використання інтелектуальної власності, як інновації забезпечує комплексне підвищення показників ефективності інноваційної діяльності.

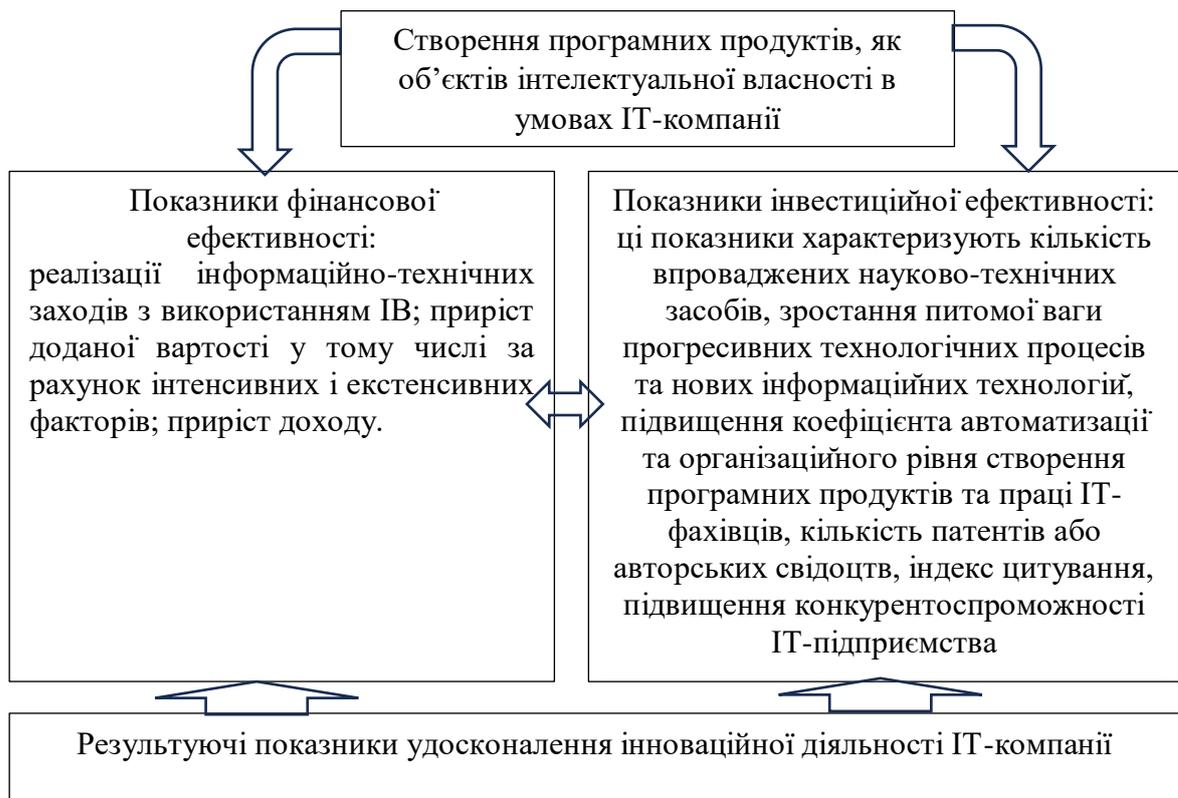

Рисунок 2 – Вплив створення програмних продуктів, як об'єктів інтелектуальної власності на результуючі показники удосконалення інноваційної діяльності (побудовано на основі [9] – [10])

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

Використання інтелектуальної власності в господарській діяльності здійснюється на умовах її комерціалізації. Механізм комерціалізації, є відтворення руху інтелектуального капіталу з метою отримання прибутку. Для менеджера інтелектуальний капітал має дві основні компоненти: людський капітал та інтелектуальні ресурси. Людський капітал чи інтелектуальна сила створюють інновації і те, що можна описати і ідентифікувати, стає інтелектуальними ресурсами. Деякі інтелектуальні ресурси – звичайно ті, що мають більший комерційний потенціал, отримують правову охорону і стають об'єктами права інтелектуальної власності (ОПВ). Правове регулювання господарської діяльності з ОПВ – це складна система правових норм у сфері інтелектуальної власності, яка спрямована на отримання кінцевого результату господарської діяльності – прибутку, який є джерелом винагороди за використання ОПВ [11].

Сучасна ІТ компанія – це фабрика з випуску програмних продуктів. Як і кожна фабрика, така компанія має свою структуру та налагоджений складний виробничий процес з великою кількістю необхідних інструментів. В ролі інструментів виступають програмні продукти призначені для розробки на всіх його етапах програмного забезпечення, а оскільки таких етапів є багато, то і перелік продуктів є дуже широким [12, с. 137]. Схематично на рис. 3 представлено сутність складових програмного продукту та ринкових умов існування ІТ-компаній.

Отже, саме ІТ-компанії продуктового типу розробляють і пропонують власні продукти або послуги, які потім реалізуються на ринку (програмне забезпечення (ПЗ), веб-додатки, мобільні додатки, хмарні сервіси та інші ІТ-рішення для кінцевих користувачів або бізнес-клієнтів).

Захист програмного продукту має на меті: обмеження несанкціонованого доступу до програм чи його навмисну руйнацію і крадіжку; запобігання несанкціонованого копіювання (тиражування) програм.

Головним в діяльності ІТ-компанії продуктового типу є облікова політика щодо основних засобів (ОЗ) та нематеріальних активів (НМА). ІТ-бізнес являє собою такий вид діяльності, що побудовано на цінності інформації. Можна стверджувати, що більша частина вартості ІТ-бізнесу – це вартість інформації, яка міститься в такому бізнесі, і, відповідно, яка може бути виражена у вигляді НМА. Таким чином, правильний підхід до оцінки НМА дає можливість коректно відобразити вартість бізнесу і вплинути на податкові наслідки продажу/відчуження або придбання такого бізнесу [13, с. 102]

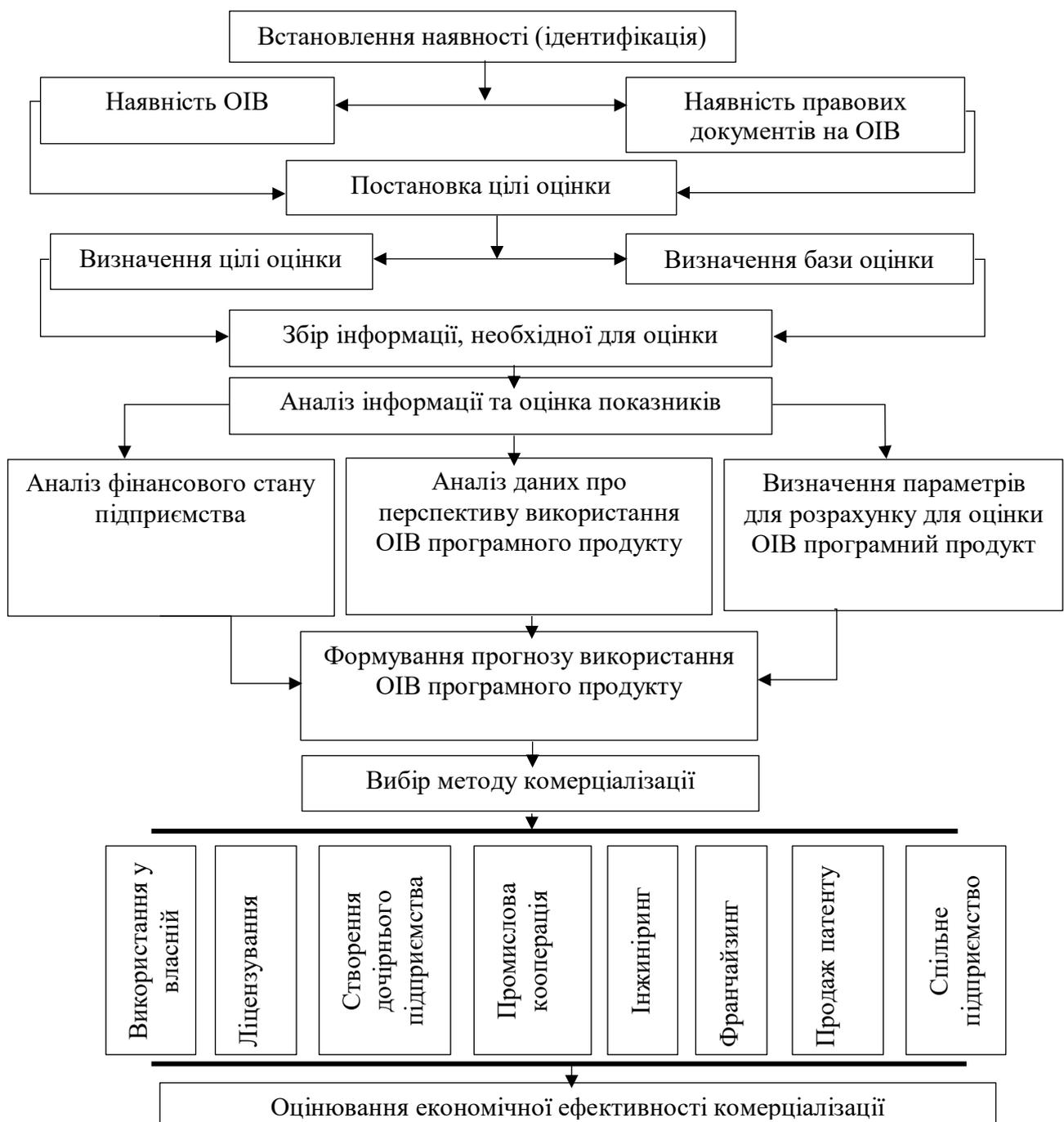

Рисунок 3 – Особливості ринкових умов ІТ-компаній та створення програмного продукту (побудовано авторами)

інтелектуальної власності представлена на рис. 4.

Найбільш привабливим методом комерціалізації для продуктивних ІТ-компаній є ліцензування об'єкту інтелектуальної власності програмного продукту з метою отримання прибутку (див. рис. 4).

Під оцінюванням ОПВ розуміють вартість сукупності умов, на яких права інтелектуальної власності переходять від одного правовласника до іншого [11]. Але нормативно-правова база для оцінювання вартості прав інтелектуальної власності ще недостатньо розвинена та потребує подальших досліджень та вдосконалення.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності. (м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

Рисунок 4 – Модель оцінки вартості об'єкту інтелектуальної власності програмного продукту та його комерціалізації (складено авторами)

Література

- 1 Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (Дата звернення 17.04.2025).
- 2 Закон України «Про інвестиційну діяльність». Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (Дата звернення 17.04.2025).
- 3 Господарський кодекс України . Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (Дата звернення 17.04.2025).
- 4 Полозова Т.В., Кривцун Д.Ю. Інноваційна діяльність підприємства та економічна сутність інноваційного процесу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2015. Вип. 12. - С. 108-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_12_27.
- 5 Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : Підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2010. 334 с.
- 6 The Eurostat (the Statistical Office of the European Communities) website [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/oslo> (Дата звернення 17.04.2025).
- 7 Гордієнко С.Г. Інноваційна діяльність: проблеми, сутність, змістовні складові та напрями удосконалення. Часопис Академії адвокатури України. Т. 7. N 2, 2014. С. 15-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2014_7_2_4.
- 8 Ільїн О. В., Фонарьова Т. А. Сучасні аспекти управління підприємствами ІТ-сфери в умовах інформатизації та інтелектуалізації економіки. Інтегроване стратегічне управління, управління портфелями, програмами, проєктами: тези

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

доповідей XIV міжнародної науково-практичної конференції «Інтегроване стратегічне управління, управління портфелями, програмами, проектами», 13-14 лютого 2024 р. / за ред. проф. Кононенка І. В. Харків: НТУ «ХП», 2024. 62 с. С. 40.

9 Бубенко П.Т. Конспект лекцій з курсу «Інноваційний розвиток підприємства» / П. Т. Бубенко, М. С. Владимірова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 138 с.

10 Маслак О.І., Квятковська Л.А. Основні етапи оцінювання стратегічного потенціалу підприємства. Регіональна економіка 2012, №1 С. 91-97.

11 Бутнік-Сіверський О. Б. Інтелектуальна власність в інноваційній сфері: економіко-правовий аспект. Інтелектуальна власність та інновації : міжнародний науково-практичний семінар, 25-26.03.2013. Київ: 2013. С.1-15.
URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/19663>

12 Програмне забезпечення ІТ-компанії Скоропад О. С.137-140. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17127/2/FOSSLviv_2015_Skoropad_O_I-Prohramne_zabezpechennia_137-140.pdf

13 Пономарьова Т.В., Мельникова О.П. Проблеми обліку й оподаткування ІТ сфери в Україні. ECONOMICS: time realities. №5(45), 2019. С. 100-106. DOI: 10.5281/zenodo.3766857